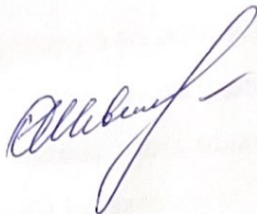

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

ШЕВЕЛЬОВА Олександр Вікторівна

**РЕЖИСУРА ДИТЯЧОГО РЕПЕРТУАРУ
В МУЗИЧНОМУ ТЕАТРІ УКРАЇНИ**

Методична розробка спеціального курсу з дисципліни
«Режисура музичного театру (Фах)»
за темою творчого мистецького проекту

026 «Сценічне мистецтво»

02 «Культура і мистецтво»

Творчий керівник:

Даць Ірина Вільямівна
народна артистка України, професор

Науковий консультант:

Касьянова Олена Василівна
кандидат мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України

Київ – 2022

ЗМІСТ

Вступ. Анотація спецкурсу

- I. Репертуарна політика музичного театру України в контексті соціокультурних викликів сьогодення
- II. Проблема дитячого репертуару в музичному театрі України
- III. Режисерські інтерпретації музично-театральних творів для дітей та юнацтва
- IV. Варіативність сучасних режисерських підходів у втіленні вистав в контексті вікової диференціації юного глядача
- V. Список рекомендованої літератури

Вступ. Анотація спецкурсу

Актуальність спецкурсу в умовах сьогодення, її обумовленість інтересами, запитами уподобаннями молодого покоління доби інформаційних технологій.

Предмет спецкурсу — сучасний дитячий репертуар музичного театру як мистецький феномен субкультури молодого покоління.

Міждисциплінарні зв'язки:

- ✓ Підготовка творчого мистецького проєкту;
- ✓ Підготовка науково-дослідного проєкту;
- ✓ Педагогічна практика;
- ✓ Інноваційні технології в мистецькій освіті.

Мета спецкурсу — визначення режисерського концепту в інтерпретації музично-театральних творів для дітей та юнацтва відповідно до вікової специфіки їх сприйняття.

Завдання спецкурсу:

- ✓ виявити соціокультурні виклики сьогодення, що впливають на зміну парадигматики музичного театру;
- ✓ окреслити проблеми у формуванні дитячого репертуару у вітчизняному музичному театрі крізь призму нової парадигматики;
- ✓ з'ясувати проблеми сучасних інтерпретацій музично-театральних творів для дітей та юнацтва;
- ✓ визначити вектори режисерських пошуків та експериментів під час утілення вистав у контексті вікової диференціації молодого покоління.

Програмний результат навчання: здатність випусника диференціювати режисерські підходи/прийоми/методи/засоби виразності у втіленні музично-театральних вистав відповідно до вікової диференціації молодого покоління.

I. РЕПЕРТУАРНА ПОЛІТИКА МУЗИЧНОГО ТЕАТРУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Тема 1. Вплив соціокультурних викликів сьогодення на репертуарну політику вітчизняного музичного театру

Світові глобалізаційно-інтеграційні процеси, їх вплив на зміну парадигматики музичного театру України.

Театр в умовах комерціалізації мистецтва. Музична вистава як культурний продукт, її фінансова доцільність.

Тема 2. Музичний театр України в новій парадигматиці сценічного мистецтва

Переосмислення призначення театру з художньої інституції на сферу послуг.

Зміна ціннісних орієнтацій у театрі із пізнавально-розвивального, дозвіллево-виховного аспектів на розважально-гедоністичну спрямованість репертуару.

II. ПРОБЛЕМА ДИТЯЧОГО РЕПЕРТУАРУ В МУЗИЧНОМУ ТЕАТРА УКРАЇНИ

Тема 3. Диспропорція репертуару музичного театру України між дорослими та дитячими виставами

Неприбутковість дитячих вистав, невиправдане зменшення їх частки в репертуарі музичних театрів України.

Моральна застарілість традиційних сюжетів та способів їх реалізації як результат низької затребуваності означених вистав на тлі зміни запитів глядача доби інформаційних технологій.

Незацікавленість композиторів у написанні сучасних творів для дитячо-юнацької аудиторії з актуальною для неї проблематикою.

Тема 4. Режисерський контент у вирішенні дитячо-юнацької тематики: огляд сучасних вітчизняних тенденцій

Режисерські трактування дитячої тематики в музичному театрі України в контексті розповсюдження масової культури.

Неврахування особливостей сприйняття музичних театральних творів різними віковими категоріями молодого покоління відповідно до їх анатомо-фізіологічних та психологічних особливостей.

III. РЕЖИСЕРСЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Тема 5. Актуальність переосмислення режисерських підходів у роботі над утіленням вистав для юного глядача

Уникнення музичними театральними труппами: оновлення художньої складової застарілих вистав; поповнення новими зразками, що відповідають вимогам часу; фінансування творів дитячого репертуару.

Тема 6. Диференціація дитячо-юнацького репертуару за жанрово-стильовими ознаками

Варіативність дитячо-юнацького репертуару в музичному театрі України: тематичний концерт, музична казка, дитяча опера, мюзикл, рок-опера. Їх затребуваність та доцільність у контексті вподобань певними віковими категоріями.

IV. ВАРІАТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ РЕЖИСЕРСЬКИХ ПІДХОДІВ У ВТІЛЕННІ ВИСТАВ В КОНТЕКСТІ ВІКОВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЮНОГО ГЛЯДАЧА

Тема 7. Інтегративно-міжгалузевий підхід до осмислення дитячої тематики в контексті реалізації вистав

Доцільність комплексного міжгалузєвого підходу до створення й трактування дитячих вистав на стику історичних, філософських (театральні етика, естетика), культурологічних, соціальних, психологічних, педагогічних, музикознавчих та театрознавчих наук тощо.

Тема 8. Модифікації дитячого репертуару на порубіжжі XX – XXI століть: концепт режисерських утілень

Залучення сучасної проблематики у створенні нових вистав для дітей та юнацтва, звернення уваги на їх інтереси, уподобання, запити.

Поява нової тематики в репертуарі, пов'язаної з екологічними, соціальними, психологічними, науково-фантастичними аспектами.

Тема 9. Режисерські підходи до синтезу традиційних та інноваційних засобів виразності у реалізації вистав для дітей та юнацтва

Доцільність поєднання традиційних та інноваційних форм сценічної виразності у реалізації вистав для дітей та юнацтва.

V. Список рекомендованої літератури

1. Андрущенко Т. І. Виховний процес та формування естетичних цінностей молоді в українському культурному дискурсі в період глобалізації та інформаційної революції // Людина в сучасному цивілізаційному процесі: філософсько-культурологічні та етико-естетичні виміри: Монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2014. С. 183–205.
2. Бабенко Ю. А. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді: результати дослідження // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2014. № 2. С. 76–81.
3. Барановська І. Г. Музично-естетичний розвиток підлітків // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб. наукових праць / Ред. кол. О. Г. Мороз, Н. В. Гузій (відп. ред.) та ін. Київ: НПУ, 2005. Вип. 4 (14). С. 217–220.
4. Барвінок І. В. Теоретичні підходи до розуміння особливостей сприймання музики молодшими школярами // Молодий вчений. 2017. 4 квіт.
5. Бистрякова В., Осадча А. Інновації та технології в сучасному мистецтві // Вісник Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2017. Вип. 32. С. 189–199.
6. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ: Фенікс, 2014. 137 с.
7. Біла І. М. Розвиток творчого сприймання на етапі дитинства // Проблеми сучасної психології: Зб. наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. Вип. 3. С. 33–42.
8. Бобровская Д., Галкин Д., Самеева В. Новые информационные технологии в современной сценографии // Гуманитарная информатика. 2013. Вып. 7. С. 93–105.

9. Бойко Л. П. Соціокультурне значення молодіжних субкультур у сучасних реаліях // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2019. Вип. 2. С. 152–155.
10. Бойко О. До питання дослідження мюзиклу // Культурологічна думка. 2017. С. 179–184.
11. Вакуленко Д. Становлення мюзиклів як популярного жанру в Україні // Грааль науки: Міжнародний науковий журнал. 2021. № 1. С. 559, 560.
12. Варивода К. С. Позитивні й негативні аспекти взаємодії сучасної молоді в соціальних мережах // Науковий огляд. 2015. Вип. 7 (17). С. 1–16.
13. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво. Київ: НАКККиМ, 2014. 143 с.
14. Вітрук Х. Ю., Добролюбська Ю. А. Молодіжні субкультури в сучасному інформаційному просторі // Історіосфера: матеріали Чотирнадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса: Університет Ушинського, 2019. 5–6 квіт. С. 55–61.
15. Єрошенко О. В. Жанрові видозміни музичної вистави сучасного українського театру // Мистецька освіта і культура України XXI століття: євроінтеграційний вектор: Зб. матеріалів міжнародної науково-творчої конференції. Одеса, Київ, Варшава, 12–13 травня 2016 р. Київ: НАКККиМ, 2016. С. 135–138.
16. Зайцева І. Деякі тенденції розвитку українського мюзиклу як мистецтва і галузі шоу-індустрії // Молодий вчений. 2017. № 10 (50). С. 262–267.
17. Зайцева І. Мюзикл і рок-опера як поліфункціональні мистецькі жанри // Молодий вчений. 2017. № 11 (51). С. 543–548.
18. Іванченко Л. І. Молодіжні субкультури в сучасному світі // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2016. Вип. 20 (1). С. 201–210.

38. Ільченко П. І. Режисерський задум оперної вистави крізь призму сучасної театральної естетики // Українське музикознавство. Київ, 2020. Вип. 46. С. 45–57.
39. Канюка Л. С. Український музичний театр в епоху змін ціннісних орієнтирів у мистецтві // Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціокультурних викликів сучасності: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 2–3 березня 2020 р. / Ред.-упоряд. Касьянова О. В. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2020. С. 65–71.
40. Карпенко Є., Карпенко Н. Дитяча опера як засіб естетичного виховання // Мистецтво та освіта. 2007. № 4. С. 40–51.
41. Касьянова О. В. Танець у музично-драматичному театрі // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2011. № 1(10). С. 121–131.
42. Коваленко Ю. Еволюція форм мюзиклу в постановках Харківського, Київського та Одеського музичних театрів (1980–2005) // Культура України. 2007. № 18. С. 144–153.
43. Коваленко Ю. Проблеми вітчизняної режисури театру музичної комедії в контексті імпортованої режисури // Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтво». Львів, 2015. Вип. 16 (Ч. 1). С. 168–177.
44. Коваленко Ю. Сучасна режисура в українському театрі музичної комедії // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2009. № 3 (4). С. 69–75.
45. Коваленко Ю. Український театр музичної комедії: зміна пріоритетів // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Зб. наукових праць. Київ, 2007. Вип. 20: Мистецтво: «від існуючого до виникаючого». С. 254–262.
46. Ковальская И. Роль музыки в организации художественного единства музыкально-театрального произведения // Музичне мистецтво і культура:

- Науковий вісник Одеської державної музичної академії імені А. В. Нежданової: Зб. наукових статей / Гол. ред. Сокол О. В. Одеса: Астропринт, 2011. Вип. 14. С. 307–316.
47. Ковальская И. Сюжетно-тематические основы и жанровые свойства музыкальной комедии (на примере репертуара Одесского академического театра музыкальной комедии имени М. Водяного): дис. ... канд. искусствоведения: спец. 17.00.03 – музыкальное искусство / Одесская национальная музыкальная академия имени А. В. Неждановой. Одесса, 2016. 202 с.
48. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Київ: Національна академія педагогічних наук України, 2021. 52 с.
49. Корній Л. П., Сюта Б. О. Історія української музичної культури: Підручник. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2011. 736 с.: іл.
50. Кравченко Д. Сучасний театральний мюзикл як явище видовищної культури // Імідж сучасного педагога. 2014. № 10 (149). С. 47–50.
51. Кубаєвський М. Контекстна буттєвість етносу в глобалізованому просторі // Психологія і суспільство. 2008. № 2 (32). С. 59–64.
52. Кучер Р., Вакуленко Д. Форматні музичні шоу-програми в контексті мистецьких інтеграційних процесів // Грааль науки: Міжнародний науковий журнал. 2021. Вип. 4. Травень. Секція XXXI – «Культура та мистецтво». С. 649–653.
53. Малєєва Н. Комунікативні інтернет-практики залежної від соціальних мереж молоді: дис. ... канд. психологічних наук: спец. 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київ, 2017. 184 с.
54. Манько С. Історія розвитку жанру мюзиклу в Україні в першоджерелах та публікаціях // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. Харків, 2014. Вип. 1. С. 43–47.

55. Манько С. Мюзикл і рок-опера в українському соціокультурному просторі // *Культура України*. 2012. Вип. 39. С. 268–276.
56. Мироненко Г. В. Час віртуального життя: Монографія. Київ: Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Імекс-ЛТД, 2015. 133 с.
57. Мозгальова Н. Г. Дитячі опери українських композиторів в практиці інструментально-виконавської підготовки вчителів музики // *Вісник Запорізького національного університету: Зб. наукових статей. Педагогічні науки*. Запоріжжя, 2010. № 1 (12). С. 80–83.
58. Нестьєва М. І. На противагу свавілля «режисерського театру» // *Аспекти історичного музикознавства*. Вип. VI: Музика і театр в історичному часі та просторі. Харків: Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2013. С. 272–389.
59. Нестьєва М. І. Режисер і композитор – однодумці чи супротивники? // *Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*. 2012. № 3 (16). С. 11–16.
60. Никоненко Р. Пластична режисура в українському театральному мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: *Сценічне мистецтво / Київський національний університет культури і мистецтв*. Київ, 2021. 181 с.
61. Оганезова-Григоренко О. Социокультурные аспекты формирования профессионализма артиста мюзикла // *Музичне мистецтво і культура*. 2014. Вип. 19. С. 395–404.
62. Ордіна Л., Ярмола О. Молодіжна субкультура як соціокультурний феномен: сутність, структура, функції // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2021. Вип. 35. Т. 4. С. 13–16.
63. Паві П. *Словник театру / Наук. ред. Клековкін О.* Львів, 2006. 641 с.

64. Полтава Л. Українська дитяча опера і оперета // Свобода: Альманах Українського народного союзу (Джерзі-Сіті; Нью-Йорк). 1971. С. 119–131.
65. Полянський Т. Мюзикл як поліжанровий феномен музичного театру: історія та перспективи // Мистецтвознавчі записки. 2013. Вип. 23. С. 122–128.
66. Романець Д. О. Дитяча опера: історіографія питання // Мистецтвознавчі записки: Зб. наукових праць. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2017. № 32. С. 423–432.
67. Саракун Л. П. Космополітизм як альтернативний світогляд майбутнього планетарного суспільства // Культуротворчі виміри людини в сучасному універсумі: Монографія. Київ: Ліра, 2019. С. 75–95.
68. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
69. Скрипка А. Шоу-технології як форма соціальної комунікації: автореф. дис. ... канд. соціологічних наук / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2010. 33 с.
70. Стандарт вищої освіти НМАУ 8 лютого 2021 року. URL:
71. Станішевський Ю. О. Режисура в сучасному українському музичному театрі. Київ: Наукова думка, 1982. 276 с.
72. Стьопіна А. Музичний спектакль для дітей як результат агрегації мистецтв // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2021. № 2 (51). С. 76–90.
73. Сулім Р. А. Дитячі опери М. Лисенка та їх сценічна доля // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2012. № 2 (13). С. 102–117.
74. Федотова А. О. Музичний театр як засіб формування художньо-творчого потенціалу молодших школярів // Вісник Чернігівського національного

- педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». Чернігів, 2015. Вип. 125. С. 379–382.
75. Цебрій І. Дитячі опери М. Лисенка та можливості використання їхнього музичного матеріалу // Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич, 2021. Вип. 41. Т. 3, С. 41–46.
76. Чаркіна Т. Глобалізація: соціально-культурний аспект // Versus. 2016. № 1 (7). С. 36–41.
77. Шевельова О. Дитячо-юнацький репертуар сучасного музичного театру України: проблеми дослідження режисерського концепту // Українське музикознавство. Київ, 2020. Вип. 46. С. 30–44.
78. Шевельова О. Реалізація сучасного дитячого мюзиклу О. Спіліоті «Жаба Маша» в контексті субкультури молодого покоління // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2022. № 1 (54). С. 149–161.
79. Шевельова О. Сучасний дитячий мюзикл «Жаба Маша» О. Спіліоті в контексті режисерського моделювання творчого мистецького проєкту // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2021. № 3-4 (52-53). С. 262–276.
80. Шутько С. М. Сучасна музична режисура – новаторство чи авантюризм? // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2021. № 3-4 (52-53). С. 203–216.
81. Юдін М. М. Дитячий театр як засіб організації активного дозвілля дітей і підлітків // Педагогічні науки. Херсон, 2015. Вип. 27. С. 215–220
82. Юдова-Романова К. В. Генератори сценічних ефектів як постановочний засіб художньо-образної виразності на сцені // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія «Сценічне мистецтво». Київ, 2019. Вип. 2. Т. 2. С. 179–193.

- 83.Юдова-Романова К. В. Експериментальний сценічний простір: проблеми класифікації // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія «Сценічне мистецтво». Київ, 2021. Вип. 1. Т. 4. С. 39–54.
- 84.Юдова-Романова К., Стрельчук В., Чубукова Ю. Режисерські інновації у використанні технічних засобів і технологій у сценічному мистецтві // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія «Сценічне мистецтво». Київ, 2019. Вип. 1. Т. 2. С. 52–72.
- 85.Юдова-Романова К. В. Технічні засоби оформлення сценічного простору. Київ: КНУКіМ, 2017. 314 с.: іл.